

Splošne vesti.

BREZPOGOJNA USTAVITEV »UČITELJSKEGA TOVARISA« IN »POPOTNIKA«.

Vsem učiteljskim društvom sporočamo, da je poverništvo rok ustavitve pošiljanja stanovskih listov onim društvom, ki niso poslala vseh mesečnih prijav in niso poravnala zaostale članarine do meseca marca — podaljšalo do 3. aprila t. l. in to z ozirom na tako pozno izplačano mesečne prejemke. Članom društev, ki do določenega dne ne bodo poravnala vseh zaostankov — bomo brezpogojno in brez vsakega nadaljnjega odlašanja ustavili pošiljanje stanovskih listov. To je zadnji poziv, oziroma opomin.

Poverništvo UJU — Ljubljana.

Andr. Skulj, poverjenik. Rado Grum, gl. blag.

— Spremembe v prosvetni upravi. »Slovenec« poroča: Koncem tedna bo prevzel posle načelnika prosvetnega oddelka v Ljubljani prosvetni inšpektor dr. Dragotin Čar. Dosedanji vršilec dolžnosti prosvetnega inšpektorja prof. dr. Karel Capuder se vrne na svoje službeno mesto na I. državni gimnaziji v Ljubljani. — Ta sprememba se je izvršila kot posledica razveljavljenega ukaza, s katerim je bil dr. Lončar postavljen za prosvetnega inšpektorja. Ukaz iz leta 1926., s katerim je bil dr. Lončar imenovan za muzejskega ravnatelja, pa je bil razveljavljen na podlagi razsodbe državnega sveta.

— Predavanja o metodiki računstva. G. ravnatelj Jeran je priredil v Ljubljani 17 tedenskih predavanj o metodiki računstva. Predavanja so bila namenjena učitelstvu iz Ljubljane in okolice. Udeležba je bila povprečno zelo dobra in je vladalo veliko zanimanje za ta predavanja. Ciklus je bil dovršen celota vsega, kar obsega ta predmet. Predavatelj je pokazal, kako se uveljavlja v računstvu in geometriji biogenetski princip. Predavanja so bila zaradi izrednega zanimanja in vrhunske predavateljevega zanimanja ter je učiteljsko mnogo pridobilo od njih. Ob sklepu cikla se je zahvalil za požrtvovalnost predavatelju oblastni šolski nadzornik Fortunat Lužar, na kar se je vršil prijateljski sestanek udeležencev tečaja, na katerem je nazdravil predavatelju sneski šolski nadzornik za mesto Ljubljana Andrej Rapač, učiteljsko se je pa zahvalil za pozornost na tečaju predavatelj sam. Končno besedo je imel višji šolski nadzornik v pok. A. Gabrček, ki je vkljub visoki starosti ohranil svoje zanimanje za šolstvo in ni manjkal pri predavanjih ni ene ure. Povdaril je, da z upokojujivo ne sme jenjati aktivnost pri učiteljsko.

— Spomenica UJU ministru prosvete glede kontraktualnih učiteljev. Izvršni odbor je poslal dne 4. marca 1929 prosvetnemu ministru naslednjo spomenico: Z zakonom o pokojninah z dne 1. marca 1929. leta je v čl. 1. med drugim odredeno: da se za pokojnino ne računa čas, ki ga je prebil uslužbenec v službi države ali prometnih ustanov, kot kontraktualni ali dnevničar, dasi se je dosedaj po čl. 137. (odstavek 2.) uradniškega zakona z dne 31. julija 1923. računala kontraktualna služba v pokojnino. S to novo odredbo so najbolj prizadeti kontraktualni uslužbeni, ki so bili odpuščeni v Italiji ter prišli v našo državo, in so bili tu na podlagi čl. 130. uradniškega zakona z dne 31. julija 1923. l., ker še niso imeli našega državljanstva, sprejeti v državno službo kot kontraktualni. Med temi uslužbeni je posebno veliko slovenskih in hrvatskih učiteljev, ki so bili v Italiji preganjani in odpuščeni kot jugoslovanski nacionalni delavci. Takih slučajev je še danes veliko, a po odredbi čl. 1. Zakona o pokojninah z dne 1. marca 1929. leta ne samo, da ne dobijo v naši državi nagrade za svoje jugoslovensko nacionalno delo, nego so celo oškodovani. Dokler niso ti odpuščeni učitelji dobili naše državljanstvo, so mogli biti sprejeti v našo državno službo edino le kot kontraktualni uslužbeni in kot takim jim je odvzeta možnost, da se jim ta leta štejejo v pokojnino. Ker so ti odpuščeni učitelji večkrat starjši možje, z ženo in otroci, so po tekstu novega zakona o pokojninah njihove družine v nevarnosti, da ostanejo v slučaju smrti svojega očeta, brez vsake pomoči. Da ne bi bili ti ljudje, ki so v večini slučajev žrtvovali

vsu kar so imeli, edino radi svojega jugoslovanskega nacionalnega čuta, radi tega oškodovani še v naši državi, za to je čast Udruženju Jugoslovanskega Učiteljskega društva, da se odredbe zakona o pokojninah z dne 1. marca 1929 spremene, da se ne bo moglo z njimi škodovati največ ravno onim ljudem, ki delajo za jugoslovensko idejo, marveč da se bo moglo s temi odredbami nagraditi kolikor mogoče več takih nacionalnih delavcev. — V. K. Petrovič, preds. UJU. Jov. Miljevič, tajnik.

— Poučna ekskurzija »Pedagoške centrale« na Dunaj. Kakor so že poročali dnevni listi, je dunajsko »pedagoško romanje« v vsakem oziru sijajno uspelo. V nedeljo se je vrnilo vseh 37 udeležencev, ki so polni navdušenja za novi Dunaj; nekdanja črno-zolta rezidenca najvišje aristokracije je danes v rokah ljudi z globokim socialnim čustvom: njem v dobrobit najširših delavskih plasti tega dvamilijonskega velenja. Ne samo visoka razvojna stopnja šole, temveč nebroj socialnih institucij je sad poveljne ideologije dunajskih reformatorjev, ki se niso zadovoljili z novodobnimi šolskimi poizkusi; uvideli so, da bi dobra šola sama bila le oaza v puščavi... Zato je bilo na programu — poleg vsakodnevnih hospitacij na osnovnih in meščanskih šolah — tudi ogledovanje velikanskih modernih stanovanjskih kompleksov mestne občine, otroških zavetišč najnovejšega sistema, otroške zobne klinike, dečjega doma v nekdanjem habsburškem gradu Wilhelmshagen, največjega plavališča Amalienbad, ogromne obrtno-nadaljevalne šole itd. itd. Dunajski tovariši in tovarišice so šle iz letnikom zelo na roko in vsi so pokazali, da jim je čut kolegijskosti zvišen nad vse državne in narodnostne meje. Sam reformator Glöckel je v svojem uvodnem govoru povdaril pomen mednarodne tovariške zajednice, ki potom vzgoje more doseči mnogo več nego stotine diplomatov, ki se s triki borijo za izmerjenje narodov... Prijaznost in tovariška naklonjenost ministr. svetnika Fadrusa, višjega šol. nadz. Furmüllerja, Steiskala in skupini dodeljenega nadzornika Mergentalerja je bila vsem nepojmljiva, saj je v domovini včasih med »nad« in podrejenostjo še prepada, ki v današnji dobi ni več na mestu. Na Dunaju smo imeli priliko uvideti, kako pojmujejo pravo tovarištvo na najvišjih mestih demokratične šolske uprave! — Prav tako nas je frapirala gostoljubnost, ki so nam jo izkazali v »Schülerherberge«: ravnatelj Ronge in njegova gospa ostaneta vsem udeležencem v najlepšem spominu. Impresije so tako globoke, da jih je nemogoče opisati v informativnem članku. »Popotnik« bo posvetil temu t. inozemskemu potovanju »Pedag. centrale« v Mariboru posebno številko. Brezdvomno bo uspeli dunajski obisk povročiti v naši domovini močne impulze za progres našega šolstva in naših razmer, zato so take ekskurzije pač nepr. cenljivega pomena. — c.

— Na zadnjem sestanku »Pedagoške centrale« v Mariboru dne 13. t. m. je tov. Grčar zaključil svoja predavanja o državnopravni filozofiji. V kratkih potezah in s strokovno izvedenostjo je očrtal razne državne oblike v novem veku ter razvijal nazore in nauke raznih državnoznanstvenih učenjakov, na podlagi katerih so se zgradile in izoblikovale vse sedanje državne oblike. Učiteljsko je sledilo njegovim izvajanjem z velikim zanimanjem. — Prihodnji sestanek se vrši prvo sredo v aprilu. Poročajo udeleženci dunajskih ekskurzij o svojih hospitacijah na dunajskih šolah.

— Plačilni list (platni spisak), kakor ga predpisuje novi »Pravilnik o računovodstveni službi« v čl. 51. in ga morajo po razpisu ministrstva prosvete P. Br. 3910/29. uporabljati šolska upraviteljstva za postopek pri prejetju plače učiteljskega na šoli, izide v založbi Učiteljske tiskarne. Zadoščajo naročila po dopisnici.

— Izvrševanje ministrskih odredb. Prosvetni minister je izdal naslednjo odredbo: Posamezni nastavniki in upravitelji šol prihajajo še vedno v ministrstvo prosvete, da osebo vplivajo na ustavitve ali izmenjavo kakakega odloka, ki jim ni po volji. S takimi poskusi ne morejo spreminjati poslovanje v ministrstvu in se tudi na njihove ustne prošnje ne bo hitreje poslovalo, nego na pismene. S svojim prihodom ovirajo delo in zagrešijo po disciplinskih predpisih kaznjivo dejanje. — Ravno tako se dogaja, da zadržujejo prosvetni oddelki kak odlok, ali naredbo ministrstva radi tega, ker se z njo ne strinjajo. — V prvem slučaju poskuša državni uradnik, ki je dolžan podrediti svoje osebne interese

burja, ki je v zadnjem polstoletju v divji pobesnelosti uničevala slovenski živelj na Korškem in v kateri so se lomili značajni kožitne bilke v polnem neurju zlasti med učiteljsvom. Globoke življenjske izkušnje, ki si jih je pridobil in katere je razširil s tihim opazovanjem svoje okolice, so mu dale shvatati resnično rodoljubje po vsej svoji obsežnosti. Prvič v svojem življenju sem kot mlad učitelj-abiturijent dobil od tov. Matije potrdilo svojim slutnjam, da sloni eksistenca in kulturni napredek naroda edino na solidnih gospodarskih in socialnih temeljih, da tvori fundament resničnega rodoljubja le delo gospodarske in socialne smeri. Zato je bil tov. Mencin mož smotrnega dela in življenja, globok socialni čut je preveval vsak njegov korak.

Vse sile, mladega, zrelega in h koncu življenja nagibajočega se moža je posvetil živi grudi Libelci. Ta gruda, ki jo je posejal s svojim semenom so bila sreča kmečkega prebivalstva te vasice. Da je svoje delo opravljal s celim svojim jazom, je izpričal sam v dobi dolgoletnega zaslužnega počiva. Ostanek življenja ni mogel preživeti nikjer drugje, kakor v svoji mali vasi. Dva poizkusa, da si poišče ugod-

„Pri nas je prijetno,“

pravi mlada gospa Mica. „Nikdar ne razburjam svojega moža z velikim pranjem in čiščenjem, vse to gre čisto mirno, ker RADION opere perilo sam v enem dopoldnevu.“

Varuje perilo!

splošnim državnim, podrediti splošni interes svojim lastnim; v drugem slučaju se postopa nezakonito in se dela nered v administraciji, kajti v čl. 90. uradniškega zakona je točno odredeno, kdaj sme uslužbenec zadržati naredbo svojega predstojnika pred izvršitvijo. Da se take grde navade odpravijo odredjam 1. Nobeden nastavnik, niti predstojnik ne sme poskušati, da se ustavi ali spremeni kak nanj se nanašajoč odlok ali naredba prosvetnega ministrstva. Dopusi se v to svrhu ne smejo dovoljevati. Vse svoje prošnje in želje naj pošiljajo na ministrstvo rednim pismenim putem. — Isto velja tudi za odloke drugih nadrejenih oblasti. 2. Prosvetni oddelki ne smejo zadrževati pred izvršitvijo nobenega odloka ali naredbe prosvetnega ministrstva. Nižji prosvetni organi ravnatoko ne smejo zadrževati naredb in odlokov nadrejenih oblasti. — Organ, ki uvidi, da je potrebna pripomba po čl. 90. uradniškega zakona, je dolžan, da še isti dan, ko prejme naredbo, izkoristi odredbo tega člena in zahteva ponovno odredbo od nadrejenih oblasti. 3. Neupoštevanje tega odloka bo imelo za posledico disciplinski postopek, a v težjih slučajih se bo to smatralo kot dokaz službene nesposobnosti in se bo napram prizadetemu temu primerno postopalo.

— V počastitev spomina pok. tov. Brnarja sta nabrala po pogrebu med učiteljsvom tovarišica Senja Potočnikova in tov. Branko Zemljič 480 Din za Učit. dom v Mariboru in 20 Din za Učit. dom v Ljubljani. Res prav primerna in trajna počastitev sp-

mina tega vzornega tovariša! Rajni Brinar je imel vse polno iskrenih prijateljev in častilcev med nami. Naj bi na sličan način počastili njegov spomin tudi tisti, ki se niso mogli udeležiti pogreba.

— Stanovanjska zaščita in državno uradništvo. Spomenica sestavljena v zadevi zaščite stanovanjskih najemnikov na sestanku delegatov strokovnih organizacij iz Slovenije dne 17. marca 1929 v Narodnem domu v Celju. Sklene se predložiti na odločilnih mestih v Beogradu dne 27. t. m. po osebni deputaciji sledeče zahteve v zadevi stanovanjske zaščite: 1. Najemnine naj se maksimirajo prejemkom državnih uslužbencev primerno, in sicer v starih hišah z upoštevanjem tega, da so hiše že amortizirane, v novih zgradbah pa z upoštevanjem realne rentabilnosti. 2. Zaščita naj traja toliko časa, dokler je potreba, najmanj pa 5 let. 3. Maksimiranje najemnin vseh hiš in poslovnih prostorov naj izvrše komisije, v katerih so zastopane občina, državna oblast in stanovanjski najemniki. 4. Maksimiranje naj ne presega sorazmerno predvojnih izdatkov za najemnine. 5. Zakon o oduštvu naj se raztegne tudi na najemnine v tem smislu, da je smatrati kot oduštvu vsako prekoračenje oblastno določenih najemnin in vsako zahtevo po kateremkoli drugem prispevku hišnemu lastniku. 6. Komisija navedena pod točko 3. mora vsačeti vsa stanovanja, ki so nad dva meseca prazna. 7. Za vsa država naj se določi kot minimalni odpovedni rok doba 3 mesecev, ne oziraje se na način plačevanja najemnine. 8. Deložacije

Tov. Matiji Mencinu v spomin.

Preteklo soboto smo položili v našo zemljo starešino koroskega slovenskega učiteljsva tov. Matijo. Na pokopališču lične in zgodovinsko važne kmečke cerkvice, komaj nekaj metrov stran državne meje, bo sanjal tov. Matija svoj večni sen.

Zgodovino obmejne občine Libelice bi morali pisati, da bi mogli vsestransko oceniti sadove, ki jih je dalo seme, katerega je zasejal naš odlični tovariš v dolgih desetletjih svojega učiteljevanja v tej občini oziroma vasi. Sad, zrasel iz njegovega semena je bil zdrav; v zgodovinsko važnih dogodkih, ki jih je po prevratu ta slovenska občina preživela, ko je bila dvakrat torišče tuje nemškarske pobesnelosti, se je sijajno pokazalo, da je bil ta sad naš, da je bil in ostane slovenski. Se ob zatonu svojega dolgoletnega življenja je dobil naš rajni tovariš potrdilo, da dobro delo rodi le dober sad.

Bil je pravi tip skromnega človeka, najpreprostejšega izmed najpreprostejših. Njegovemu jeklenemu značaju ni škodovala huda

nejši kraj, sta se žalostno izjalovila. Z nepremagljivo silo ga je vlečlo nazaj, kakor vleče dobro mater k otroku, skrbnega očeta k deci. V najburnejših dnevih, ki jih je preživljalo prebivalstvo te obmejne občine, je ostal zvest svojemu mestu. Domača vas mu je bila življenje, mu je bila kakor zdravje.

Zato si ni upostavljal samo nevidne spomenike v srcih domačega ljudstva, njegov živ spomenik je občina kot taka. Dolga leta je z vso ljubeznijo, ki jo je bil zmožen, sejal seme tihega rodoljubja in ko je stala občina Libelice pred usodepolno odločitvijo, v katero državno zvezo naj pripade, je priskočil sin njegov, naš tov. Rudolf Mencin na pomoč. Cela Slovenija se je radovala skupno z zavlednim domačim prebivalstvom uspehov. Ob tej priliki je odklokal tov. Matijo Mencina naš bivši kraljevi namestnik Ivan Hribar s svojim obiskom. Dva prijatelja iz mladih let sta si stisnila roke — zgodovina Slovenije in slovenske vasice v živi sliki...

Živa slika pa je bil pogreb sam, živa slika medsebojne ljubezni. Pogrebni dan je bil praznik za vse prebivalstvo, žalosten sicer, a vendar praznik src. Zalostinke, ki jih je zapela sveža kmečka šolska mladina, jasni,

svetli in srebrni glasovi so obudili sivolasim kmečkim gospodarjem, od težkega dela upognjenim kmečkim materam, postavnim zrelim možem in ženam, krepkim mladeničem in mladenkam, kakor vsej ostali mladini, spomine na tisto presrečno šolsko klop, v kateri so preživljali svoja najmilejša leta pod svojim učiteljem Mencinom. Simbolično, da je izrekel zadnji pozdrav njegov učence, sedaj učitelj, prostovoljec v koroskih bojih, vsaj ti pravniki, vnuki, sinovi in hčere našega Matije so čutili, da lega s tov. Matijem v grob najboljši njihov občan. Nevidno so zrasle spominčice v srcih vseh navzočih in glej, tudi sivolasi starčki in starke, so jih jelo zalivati s svojimi solzami.

Bril je hud »nemški« veter... Ugašale so sproti sveče, a ogenj, žareči ogenj v srcih je tembolje splamenel. Nikdar ne ugasne. Zarel bo ta ogenj tja v sosesčino, kjer živijo naši ločeni soplemenjaki in kjer mi je ob neki priliki povedalo kmečko dekle: »Libelice so tam, kjer stanuje g. Mencin. Ta geografska točka, ki je ne najdeš na nobenem zemljevidu, tiči s srcih. Tam je bila, tam bo ostala.

Bodi tov. Matiji lahka slovenska prst!

Karel Doberšek.